

Opetusministeriö

Undervisningsministeriet

Koulutus

Noste-ohjelma vuonna 2004

Vuosiraportti

Opetusministeriön julkaisuja 2005:25

Noste-ohjelma vuonna 2004

Vuosiraportti

Opetusministeriön julkaisuja 2005:25

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet
Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen
PL / PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
<http://www.minedu.fi>

<http://www.minedu.fi/julkaisut/koulutus/index.fi>

Taitto / Ombrytning: Teija Metsänperä, opetusministeriö / undervisningsministeriet
Yliopistopaino / Universitetstryckeriet, Helsinki, 2005

ISBN 952-442-941-1 (nid./htf)

ISBN 952-442-942-X (PDF)

ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja / Undervisningsministeriets publikationer 2005:25

Tiivistelmä

Vuosina 2003–2007 toteutettavan aikuisten koulutustason kohottamisohjelman, Noste-ohjelman, tarkoituksena on parantaa enintään perusasteen tutkinnon suorittaneiden aikuisten työelämässä pysymistä ja urakehitystä, lieventää suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen aiheuttamaa työvoimavajausta ja vaikuttaa työllisyysasteeseen.

Tavoitteeseen pyritään edistämällä ohjelman piiriin kuuluvien henkilöiden hakeutumista koulutukseen tiedotuksella ja muulla hakevalla toiminnalla (rahoittamalla opintoihin hakeutumista edistäviä toimia erityisrahoituksella), parantamalla heidän mahdollisuuksiaan päästä tavanomaisesti rahoitettuun ammatilliseen koulutukseen sekä lisäämällä erityisrahoituksella heille tarjolla olevia ammatillisen koulutuksen ja tietokoneen ajokorttikoulutuksen opiskelijapaikkoja sekä lisäämällä erityisrahoituksella heille tarjolla olevia opiskelun tukitoimia yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa.

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on tutkintojen tai osatutkintojen suorittaminen.

Ohjelmaa toteutetaan opetusministeriön ja työministeriön toimialalla. Opetusministeriön toimialalla pyritään erityisesti työssä olevien ja työministeriön toimialalla työttömien henkilöiden koulutustason kohottamiseen.

Vuoden 2004 talousarviossa oli opetusministeriön pääluokassa 19,5 milj. euron määräraha edellä mainittua erityisrahoitusta varten. Määrärahan käyttöä sääteli valtioneuvoston 22.1.2004 antama asetus 35/2004 aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta. Asetuksen mukaan erityisrahoituksella rahoitettava koulutus, tutkintotilaisuudet ja opiskelun tukitoimet on tarkoitettu 30–59-vuotiaille, enintään perusasteen tutkinnon suorittaneille henkilöille. Lisäksi opiskelun tukitoimiin voidaan myöntää avustusta perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen tähtäävässä koulutuksessa henkilöille, jotka ovat koulutuksen alkamisvuonna 25–59 -vuotiaita.

Vuoden 2004 aikana eri puolilla maata toimi 65 Noste-hanketta, joista suurin osa oli alueellisia ja maakunnallisia oppilaitosten yhteistyöhankkeita. Yksi hankkeista oli valtakunnallinen hakevan toiminnan hanke. Ruotsinkielisiä hankkeita oli 7. Noste-ohjelman erityis-

rahoitteisen koulutuksen aloitti 5 063 opiskelijaa, joista ruotsinkielisiä oli 144. Tämä koulutuksen aloittaneiden määrä oli huomattavasti suurempi verrattuna vuonna 2003 koulutuksensa aloittaneiden Noste-opiskelijoiden määrään, joka oli 1 622 opiskelijaa. Erityisrahoitteisessa koulutuksessa aloittaneista opiskelijoista 56 % aloitti ammatilliseen tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen. Tietokoneen ajokorttitutkinnon aloittaneiden osuus oli 44 %. Tutkintoja ja niiden osia suoritettiin yhteensä 2 238. Kolmasosa erityisrahoituksella aloittaneista opiskelijoista oli yli 50-vuotiaita. Jo nyt ohjelman toisena toimintavuonna on myös tiedossa, että Noste-ryhmän opiskelijoiden kokonaismäärä kasvoi tutkintoon valmistavassa ammatillisessa aikuiskoulutuksessa vuonna 2003 edelliseen vuoteen verrattuna. Myös alueellinen oppilaitosten välinen yhteistyö sekä työelämäyhteistyö on kuluneella ohjelmakaudella vahvistunut.

Sammandrag

Programmet för höjande av utbildningsnivån hos vuxna, Kunskapslyftet, genomförs åren 2003–2007. Syftet med programmet är att förbättra möjligheterna för vuxna som avlagt examen på högst grundnivå att stanna kvar i arbetslivet och att förbättra deras karriärutveckling, lindra arbetskraftsunderskottet till följd av att de stora åldersklasserna går i pension samt påverka sysselsättningsnivån.

Syftet skall uppnås så att man genom information och annan uppsökande verksamhet främjar ansökning till utbildning bland dem som omfattas av programmet (specialfinansiering för ansökningsfrämjande åtgärder), förbättrar målgruppens möjligheter att delta i ordinärt finansierad yrkesutbildning samt med specialfinansiering ökar antalet studieplatser för målgruppen inom yrkesutbildningen och datakörkortsutbildningen samt med specialfinansiering ökar de studiestödjande åtgärderna för målgruppen inom allmänutbildningen och yrkesutbildningen.

Målet för yrkesutbildningen är att deltagaren avlägger en examen eller en del av en examen. Kunskapslyftet genomförs inom undervisningsministeriets och arbetsministeriets verksamhetsområden. Inom undervisningsministeriets verksamhetsområde är ambitionen främst att höja utbildningsnivån hos personer i arbete och inom arbetsministeriets verksamhetsområde hos personer som är arbetslösa.

I budgeten för 2004 fanns under undervisningsministeriets huvudtitel ett anslag på 19,5 miljoner euro för ovannämnda specialfinansiering. Användningen av anslaget reglerades av statsrådets förordning av 22.1.2004 om statsunderstöd för höjande av utbildningsnivån hos vuxna (35/2004). Enligt förordningen är de utbildningar, examenstillfällen och studiestödjande åtgärder som finansieras med specialfinansiering avsedda för personer i åldern 30–59 år som inte har avlagt någon examen efter grundnivå. Dessutom är det möjligt att bevilja understöd för studiestödjande åtgärder i utbildning som syftar till att deltagarna fullgör lärokursen för den grundläggande utbildningen. Det är avsett för personer som är i åldern 25–59 år det år utbildningen inleds.

Under 2004 fanns de 65 projekt inom ramen för Kunskapslyftet runt om i landet. Största delen av dem var samarbetsprojekt mellan läroanstalterna på region- och landskapsnivå. Ett av projekten var ett riksomfattande projekt för uppsökande verksamhet. De svenskspråkiga projekten uppgick till 7. Specialfinansierad utbildning inom Kunskapslyftet påbörjades av 5 063 studerande, av dem 144 svenskspråkiga. Antalet personer som inledde denna utbildning var betydligt större än antalet studerande som inledde utbildning inom ramen för Kunskapslyftet år 2003 (1 622 studerande). Av de studerande som inledde specialfinansierad utbildning inledde 56 % förberedande utbildning för en examen eller en del av en examen. Andelen studerande som påbörjade utbildning för datakörkort var 44 %. Sammanlagt 2 238 examina eller delar av examen avlades. En tredjedel av de studerande som inlett utbildning med specialfinansiering hade fyllt 50 år. Redan nu, under det andra programåret, vet man också att det totala antalet studerande i Kunskapslyftet steg år 2003 jämfört med året innan när det gäller den yrkesinriktade vuxenutbildning som förbereder för en examen. Också det regionala samarbetet mellan läroanstalterna samt samarbetet med arbetslivet har förstärkts under den gångna programperioden.

Sisältö

1	<u>Yleiskuvaus</u>	8
2	<u>Aikuisten koulutustason kohottamisohjelman rahoitus</u>	10
2.1	Valtionosuusrahoitus	10
2.2	Valtionavustus	10
2.3	Ohjelman toteutusta tukevat muut rahoitukset	11
3	<u>Ohjausryhmä</u>	12
3.1	Ohjausryhmän tehtävät ja kokoonpano	12
3.2	Ohjausryhmän toiminta	13
4	<u>Lääninhallitusten toiminta Noste-ohjelmassa</u>	14
5	<u>Noste-ohjelma työministeriön hallinnonalalla</u>	16
5.1	Työvoimakoulutus	16
5.2	Koulutuksesta tiedottaminen ja neuvonta	17
5.3	AmmatINVALINTA- ja urasuunnittelupalvelut ja kuntoutuksen palvelut	17
5.4	Muu Noste-ohjelmaa tukeva toiminta	17
6	<u>Tiedotustoiminta ja hankeyhteistyö</u>	18
6.1	Valtakunnallista tiedotusta	18
6.2	Hankeyhteistyö	19
7	<u>Noste-hankkeita tukevat kouluttajakoulutukset ja tilaisuudet</u>	20
8	<u>Seurannan ja arvioinnin organisointi</u>	22
9	<u>Noste-ohjelman toteutuminen vuonna 2004</u>	24
9.1.	Hankkeet ja hankeverkostot vuonna 2004	24
9.2	Noste-kohderyhmä valtionosuusrahoitteisessa tutkintoon valmistavassa ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintotavoitteisessa työvoimakoulutuksessa vuonna 2002 ja 2003	25
9.3	Ohjelman toteutumisen tarkastelua valtionavusteisen ammatillisen koulutuksen osalta	29
10	<u>Arviointia Noste-ohjelman toteutumisesta vuonna 2004</u>	36
	<u>Lähteet</u>	38
	<u>Liitteet</u>	
	Liite 1. Valtioneuvoston asetus 35/2004	39
	Liite 2. Vuonna 2004 Noste-koulutuksen aloittaneet opiskelijat ja suoritettut tutkinnot / tutkinnon osat	42
	Liite 3. Noste-ohjelman vuonna 2004 toteutuneet opiskelijatyövuodet	44
	Liite 4. Noste-määrärahojen jakautuminen vuonna 2004 maksettujen avustusten mukaan	46

1 Yleiskuvaus

Vuosina 2003–2007 toteutettavan aikuisten koulutustason kohottamisohjelman, Noste-ohjelman, tarkoituksena on parantaa enintään perusasteen tutkinnon suorittaneiden aikuisten työelämässä pysymistä ja urakehitystä, lieventää suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen aiheuttamaa työvoimavajasta ja vaikuttaa työllisyysasteeseen.

Tavoitteeseen pyritään

- edistämällä ohjelman piiriin kuuluvien henkilöiden hakeutumista koulutukseen tiedotuksella ja muulla hakevalla toiminnalla (rahoittamalla opintoihin hakeutumista edistäviä toimia erityisrahoituksella)
- parantamalla heidän mahdollisuuksiaan päästä tavanomaisesti rahoitettuun ammatilliseen koulutukseen sekä
- lisäämällä erityisrahoituksella heille tarjolla olevia ammatillisen koulutuksen ja tietokoneen ajokorttikoulutuksen opiskelijapaikkoja sekä
- lisäämällä erityisrahoituksella heille tarjolla olevia opiskelun tukitoimia yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa.

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on tutkintojen tai osatutkintojen suorittaminen.

Ohjelmaa toteutetaan opetusministeriön ja työministeriön toimialalla. Opetusministeriön toimialalla pyritään erityisesti työssä olevien ja työministeriön toimialalla työttömien henkilöiden koulutustason kohottamiseen. Työssä olevilla tarkoitetaan sekä palkansaajia että yrittäjiä.

Ohjelman piiriin kuuluvien mahdollisuuksia päästä tavanomaisesti rahoitettuun ammatilliseen koulutukseen parannetaan informaatio-ohjauksen keinoin. Opetusministeriö kehotti koulutuksen järjestäjiä kiinnittämään erityistä huomiota tämän ryhmän koulutukseen pääsymahdollisuuksiin valtionosuusrahoitteisessa oppilaitosmuotoisessa ja oppisopimuskoulutuksena toteutettavassa ammatillisessa lisäkoulutuksessa.

Vuoden 2004 talousarviossa oli opetusministeriön pääluokassa 19,5 milj. euron määräraha edellä mainittua erityisrahoitusta varten. Määrärahan käyttöä sääteli valtioneuvoston 22.1.2004 antama asetus 35/2004 aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta. Asetuksen mukaan erityisrahoitus on tarkoitettu 30–59 -vuotiaille, enintään perusasteen tutkinnon suorittaneille henkilöille. Lisäksi opiskelun tukitoimiin voidaan myöntää avustusta perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen tähtäävässä koulutuksessa henkilöille, jotka ovat koulutuksen alkamisvuonna 25–59 -vuotiaita. Avustuksen toimenpiteet kohdistetaan pääasiassa työssä oleviin.

2 Aikuisten koulutustason kohottamisohjelman rahoitus

2.1 Valtionosuusrahoitus

Opetusministeriön toimialalla rahoitus ohjelman toteuttamiseen muodostuu kahdesta pääosasta.

Toisen osan muodostaa valtionosuusrahoitteisen ammatillisen lisäkoulutuksen suuntaaminen ohjelman piiriin kuuluville henkilöille. Opetusministeriö on päätöksissään (291/430/2003 ja 227/430/2003), joilla se mitoitti vuonna 2004 ammatillista lisäkoulutusta ja oppisopimuskoulutuksena toteutettavaa ammatillista lisäkoulutusta, kehottanut koulutuksen järjestäjiä kiinnittämään erityistä huomiota vähiten koulutusta saaneen ryhmän koulutukseen pääsymahdollisuuksiin.

2.2 Valtionavustus

Toisen osan muodostavat lääninhallitusten myöntämät avustukset, jotka sisältyvät vuoden 2004 talousarvion momenttiin 29.69.34. Momentilla oli 19.5 milj. euroa. Sen käyttöä sääteli asetus aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta (35/2004). Asetuksen mukaan avustuksia voidaan myöntää

- koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen: ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot ja niiden osat sekä kansalliset tai eurooppalaiset tietokoneen ajokortit ja niiden osat
- opiskelun tukitoimiin, mm: opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot, välineaineopinnot, opinto-ohjaus, opintojen ja opiskelun henkilökohtaistaminen
- opintoihin hakeutumista edistäviin toimiin, mm: hakeva toiminta, tiedotus ja ohjaus.

Ohjelman piiriin kuuluvia henkilöitä voidaan ohjata oppisopimuskoulutuksena toteutettavaan ammatilliseen peruskoulutukseen, jonka järjestämiselle valtionosuusrahoituksella ei ole määrällisiä rajoituksia. Asetuksen 35/2004 mukaan valtionavustuksella voidaan järjestää myös ammatti- ja erikoisammattitutkintoon tähtäävää koulutusta ja tutkintotilaisuuksia oppisopimuskoulutuksena.

Oppisopimuskoulutuksena tapahtuvaa ammatillista lisäkoulutusta voitiin järjestää 1.2.2004 alkaen. Opiskelun tukitoimet voivat kohdistua myös

valtionosuusrahoitteiseen ammatilliseen tutkintoon tähtäävään koulutukseen sekä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen tai kesken jääneiden lukio-opintojen loppuun suorittamiseen.

Vuoden 2004 määrärahalla arvioitiin voitavan järjestää koulutusta 7400 koulutuksen aloittajalle, joista oppisopimuskoulutuksen osuus olisi ollut 1 500–1 800 aloituspaikkaa

2.3 Ohjelman toteutusta tukevat muut rahoitukset

Rahoitusta varattiin lisäksi projektipäällikön palkkaus- ja toimintakuluihin, tiedotukseen sekä seurantaan ja tutkimukseen (momentti 29.69.25). Tiedotukseen, seurantaan ja tutkimukseen käytettiin 483 911 euroa.

Momentilta 29.69.22./ Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön opetus- ja muun henkilöstön lisäkoulutusohjelmat rahoitettiin 139 364 eurolla lisäkoulutus- ja seminaaritalaisuuksia, joita järjestettiin valtakunnallisina tilaisuuksina, alueellisina sekä hankekohtaisina tilaisuuksina.

3 Ohjausryhmä

3.1 Ohjausryhmän tehtävät ja kokoonpano

Opetusministeriö asetti 24.1.2003 aikuisten koulutustason kohottamisohjelmaa varten ohjausryhmän. Ryhmän tehtäväksi tuli

1. ohjata aikuisten koulutustason kohottamisohjelman toteuttamista, seurantaa ja arviointia ja tehdä aloitteita ohjelman kehittämiseksi;
2. koordinoida ohjelmaan liittyvää koulutus-, kehittämis-, tutkimus- ja selvitystoimintaa ja muita ohjelmaa tukevia toimintoja sekä tehdä aloitteita ohjelmaa tukevien toimintojen käynnistämisestä;
3. edistää ohjelmaa koskevan informaation välittymistä ryhmän jäsenten taustayhteisöille sekä
4. laatia ohjelman loppuraportti sekä vuosittaiset väliraportit ohjelman toteutumisesta

Opetusneuvos Jorma Aholan puheenjohtolla toimivassa ohjausryhmässä on monipuolinen työelämän järjestöjen edustus, kuntien, tutkimuksen ja opetus- sekä työhallinnon edustus. Sihteerinä toimii ohjelman projektipäällikkö Marja Pakaste.

Ryhmään kutsuttiin seuraavat henkilöt:

- opetusneuvos Jorma Ahola
Opetusministeriö (pj)
- ap.osastopäällikkö Pentti Aho
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
- professori Ari Antikainen
Joensuun yliopisto
- järjestöagronomi Marjatta Boman
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK
- koulutus- ja työvoimapolitiittinen asiamies
Mervi Huuskonen
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
- sivistystoimentarkastaja Kauko Kunnari
Lapin lääninhallitus
- työmarkkinaneuvos Tuija Leminen
Työministeriö
- koulutus­päällikkö Markku Liljeström
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- johtaja Martti Pallari
Suomen Yrittäjät
- sivistystoimentarkastaja Jukka Peltokoski
Länsi-Suomen lääninhallitus
- erityisasiantuntija Päivi Rajala
Suomen Kuntaliitto
- projektipäällikkö Aino Rikkinen
Opetushallitus
- koulutuspolitiittinen asiamies Heikki Suomalainen
Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- ylitarkastaja Mika Tammilehto
Opetusministeriö
- koulutuspolitiittinen asiamies Tarja Tuominen
Palvelutyönantajat

Johtaja Martti Pallarin sijaisena on toiminut koulutus­asiamies Veli-Matti Lamppu Suomen Yrittäjät ry:stä. Työmarkkinaneuvos Tuija Lemisen sijaisena on toiminut ylitarkastaja Heikki Ravantti.

3.2 Ohjausryhmän toiminta

Ohjausryhmä on kokoontunut vuonna 2004 kuusi kertaa. Ohjausryhmä tutustui vuoden aikana kolmeen Noste-hankkeeseen. Helmikuussa 2004 ohjausryhmä teki tutustumismatkan Turkuun ja Naantaliin tutustuen InNoste -hankkeeseen. Maaliskuussa Etelä-Karjalassa toimivan EKA-Nosteen projektipäällikkö Juha Kiuru esitteli Lappeenrannan työvoimatoimiston apulaisjohtaja Reijo Hannikaisen kanssa yhteistä hankettaan. Joulukuun ohjausryhmän kokouksessa projektipäällikkö Jouni Kyllönen oli esittelemässä Pedaklusterihanketta.

Ohjausryhmä seurasi vuoden jokaisessa kokouksessa ohjelman edistymistä koulutuksen HANKI-raportoinnin perusteella: aloittaneiden opiskelijoiden ja tutkintojen määrien perusteella sekä määrärahojen jakautumista eri koulutusalojen koulutukseen ja ohjelman eri toimenpiteille. Myös Noste-ohjelman seuranta- ja arviointitutkimuksesta raportoitettiin kokouksissa.

Ohjausryhmä asetti ryhmän selvittämään Nostehallinnoinnin ongelmia. Ryhmä teki 26.8. valmistuneen raportin, joka toimitettiin ohjausryhmälle ja lääninhallituksille.

Huomiota kiinnitettiin syyskaudella oppisopimuskoulutuksen hitaaseen käynnistymiseen Nostevaltionavustuksella. Mika Tammilehto selvitteli asiaa kyselyn avulla, jonka käsittelyä jatketaan. Ohjausryhmä kävi syyskaudella Tampereen yliopiston AkTkk:n erikoistutkija Seija Mahlamäki-Kultasen vetämän keskustelun Noste-ohjelman vaikuttavuudesta. Vilkas keskustelu nauhoitettiin tutkimusta varten.

Loppuvuonna ohjausryhmä kävi keskustelua hankkeen epätasaisesta käynnistymisestä ja rahoituksen epätasaisesta kulumisesta. Tämän johdosta tehtiin suositus määrärahoituksen osittamisesta vuonna 2005, siten että 5/6 vuoden rahoituksesta jaetaan vuoden alussa ja 1/6 myöhemmin, kun on näyttöä koulutuksen käynnistymisestä ja tarpeista.

Vuoden viimeisessä kokouksessa käsiteltiin vuoden 2005 toimintasuunnitelma.

4 Lääninhallitusten toiminta Noste-ohjelmassa

Lääninhallitukset käsittelivät valtionavustushakemukset ja myönsivät avustukset valtionavustuslain (688/2001) ja valtioneuvoston antaman asetuksen (35/2004) nojalla. Erityisesti Noste-ohjelman rahoitukseen liittyvää tiedotusta ja neuvontaa on tehty kaikissa lääninhallituksissa ja niiden eri toimipisteissä. Lääninhallitusten edustajat ovat osallistuneet voimavarojensa mukaan hankkeiden ohjausryhmien kokouksiin. Myös yhteisiä tilaisuuksia läänin alueen Noste-hankkeille on järjestetty. Lääninhallitukset ohjasivat hankkeiden Työelämän Nostepäivien järjestämistä, joiden järjestämiseen myönnettiin momentilta 29.69.25 rahoitusta yhteensä 77 500 euroa. Näiden päivien tarkoituksena oli vahvistaa alueellista työelämäyhteistyötä Noste-hankkeissa.

Lääninhallitusten Noste-vastuullisten ja opetusministeriön yhteinen neuvottelupäivä järjestettiin 19.10. Tässä kokouksessa käytiin AkTkk:n Nostetutkijoiden läsnä ollessa arvioivaa keskustelua hankkeiden tilanteesta. Toinen lääninhallitusten edustajien palaveri järjestettiin 9.12. Tämä koski HANKI-rekisteriä käsitteleviä lääninhallitusten henkilöitä. Tavoitteena oli yhtenäistää rekisterin käytäntöjä ja vähentää erilaisia tulkintoja, kun hankekohtaisia tietoja viedään rekisteriin.

5 Noste-ohjelma työministeriön hallinnonalalla

Työministeriön hallinnonalalla aikuisten koulutustason kohottamisohjelmaa toteutetaan olemassa olevia palveluita ja resursseja suuntaamalla. Erillisrahoitusta ohjelmaan ei ole käytettävissä.

Noste-ohjelman kannalta keskeisimpiä palvelumuotoja ovat seuraavassa kuvatut työhallinnon *ammattillisen kehittymisen palvelut*. Lisäksi työministeriö on käynnistänyt muutamia Noste-ohjelmaa tukevia kehittämishankkeita, esimerkiksi aikuisten koulutukseen ohjaaminen ja motivointi (AIKOO)-hankkeen, jonka hankeraportti löytyy osoitteesta [www.mol.fi /koulutus/aikoo.html](http://www.mol.fi/koulutus/aikoo.html).

5.1 Työvoimakoulutus

Työvoimakoulutuksen tarkoituksena on työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen; osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen ja työvoimakapeikkojen ehkäisy. Opiskelija-valinnoissa ei Noste-ryhmää kuitenkaan aseteta erityisasemaan, vaan valinnoissa sovelletaan normaaleja työvoimapolitiittisia perusteita.

Työttömistä työnhakijoista on vailla toisen asteen tutkintoa 39 %. Työministeriön paino-pistelinjaus korostaa tutkintotavoitteisen koulutuksen lisäämistä, sillä ammatillisen koulutuksen puute on keskeinen työllistymisen este. Koulutusta suunnataan työ-

voima-pulasta kärsiville aloille ja se suunnitellaan yritysten työvoima- ja osaamistarpeiden mukaisesti. Tutkintotavoitteisen koulutuksen osuus työvoimakoulutuksesta on noin 60 %.

5.2 Koulutuksesta tiedottaminen ja neuvonta

Työvoimatoimiston *koulutus- ja ammattitietopalvelusta* saa tietoa koulutusmahdollisuuksista, opintojen rahoituksesta sekä aloista ja ammateista. Koulutusneuvojat vastaavat kysymyksiin henkilökohtaisesti ilman ajanvarausta. Heidät tavoittaa myös puhelimella ja sähköpostilla – yhteystiedot löytyvät työvoimatoimistojen omilta internet-sivuilta. Itsenäisesti tietoa voi etsiä koulutusta ja työelämää käsittelevistä julkaisuista: koulutusoppaista, opintooppaista, videoista ja oppilaitosten esitteistä, jotka on koottu työvoimatoimiston lukutilaan. Osaa aineistosta voi lainata. Koulutus- ja ammattitietopalvelu toimii myös internetissä – mm. sähköinen Aikuiskoulutusinfo, josta löytyy tärkeimmät linkit oman ammatillisen kehittymisen suunnitteluun.

5.3 Ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut ja kuntoutuksen palvelut

Työvoimatoimiston ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut tukevat Noste-ohjelmaa auttamalla henkilöä löytämään ratkaisuja ammatinvalintaan, työhön tai koulutukseen liittyvissä kysymyksissä. Palvelun tavoitteena on selvittää henkilön edellytyksiä, tavoitteita ja vaihtoehtoja koulutuksessa ja työelämässä. Henkilö määrittelee omat tavoitteensa ja asiantuntija tukee ratkaisujen löytämistä yhteisessä keskustelussa. Palvelujen tueksi käytetään tarvittaessa soveltuvuustestejä, työ- ja koulutuskokeiluja tai terveydentilan tutkimuksia. Omatoimista urasuunnittelua tukevat myös erilaisia internet -palvelut. Niiden avulla asiakas voi hankkia tietoa koulutuksen ja työelämän mahdollisuuksista sekä arvioida omia kiinnostuksiaan ja tavoitteitaan.

Ammatillisen kuntoutussuunnittelun palvelut

auttavat asiakasta tekemään työhön ja koulutukseen liittyviä ratkaisuja, joissa vamman tai sairauden aiheuttama haitta otetaan yksilöllisesti huomioon.

5.4 Muu Noste-ohjelmaa tukeva toiminta

Työhallinto tarjoaa henkilökohtaisten palvelujen lisäksi verkkopalveluita kaikkien kansalaisten käyttöön osoitteessa *www.mol.fi*. Työhallinnon virkailijoiden käytössä on edelleen työhallinnon sisäisellä sähköisellä foorumilla oma Noste-foorumi, jolla tiedotetaan ajankohtaisista Noste-ohjelmaan liittyvistä asioista ja josta tiedonhakija pääsee myös Noste-ohjelman omille sivuille *www.noste-ohjelma.fi*.

6 Tiedotustoiminta ja hankeyhteistyö

6.1 Valtakunnallista tiedotusta

6.1.1 Esitteet ja julisteet

Elokuussa 2004 valmistui uusi yleisesite *Nostetta työhön ja elämään* (30 000 kpl), *Nostetta -lehti* (30 000 kpl) ja kaksi julistetta, *Kaivuri ja Soppakattila* (5 000 kpl). Lisäksi Noste on mukana työministeriön/ Hallituksen työllisyysohjelman tuottamassa *Hyvää työaika!* -esitteessä, joka on työelämän kehittämishankkeita kuvaava vuoden loppupuolella ilmestynyt esite.

6.1.2 Ohjelman www-sivusto

Noste-ohjelman sivustoa www.noste-ohjelma.fi on laajennettu ohjeistoilla ja kokousmuistioilla, opiskelijahaastatteluilta ja -kuvauksilla ja tapahtumauutisilla. Valtionavustuksen hausta vuonna 2005 ilmoitettiin myös www-sivustolla. Teknisestä ylläpidosta vastaa Jalasjärven ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen tietohallinto.

6.1.3 Tiedotustilaisuudet

Keskitetysti järjestettiin kaksi tiedotustilaisuutta toinen 26.8. Helsingissä Ravintola Uni Cafessa ja toinen 5.10. Potkua Nosteelle -seminaarin yhteydessä Tampereella. Helsingin tiedotustilaisuuteen osallistui parikymmentä henkilöä, joiden joukossa

oli muutama toimittaja. Tampereen tilaisuuteen ei osallistunut yhtään toimittajaa.

6.1.4. Seminaarit, luennot ja neuvonta

- . Valtakunnallinen *Potkua Nosteelle* -seminaari järjestettiin 5.–6.10. Tampereella. Seminaariin osallistui oli noin 100 alueellisten Noste-hankkeiden edustajaa.
- Kauniaisissa pidettiin noin 30 Nosteen projektipäällikölle kehittämisseminaari 25.–26.11.
- Noste-ohjelman puitteissa projektipäällikkö osallistui luennon kera useisiin seminaaritilaisuuksiin, joista suurimmat olivat:
  - *Olenko erilainen oppija?* 9.–11.9. Erilaisten oppijoiden liiton seminaari Helsingissä
  - Kuntakoulutuksen *Ammatillinen koulutus 2005* -seminaari 7.–9.10. Helsinki-Tukholma
  - SAK:n pätevyysluotsitoimintaa koskeva *Osaava pärjää* -seminaari 30.10.–1.11. Helsinki-Tukholma
  - OAJ:n seminaari 28.8. Lahdessa
  - *Aihetta Nosteeseen* 17.–18.5. Helsingissä
  - *Henkilöstön kehittämisen uudet eväät* 4.11. Hakeva-projektin seminaari Lahdessa
  - Kansallinen ohjausalan konferenssi 11.–12.11. Jyväskylässä
  - AiHe-seminaari 1.–2.12. Hämeenlinnassa
  - Ikääntymishaasteet työelämässä -foorumit 15.6. ja 30.11. Helsingissä (TELA Työeläkevakuuttajat ja työelämän kehittämisohjelmat Veto, Tykes, KESTO ja Noste)

6.1.5 Muu tiedotus

Sävelradio tuotti vuoden aikana sarjan Noste-ohjelman tietoisuuksia ja toimitti myös Noste-opiskelijoiden ja kouluttajien haastattelusarjan.

Noste on mukana TELA Työeläkevakuuttajien ylläpitämässä portaali www.tyoura.fi sekä useissa lehtijutuissa.

6.2 Hankeyhteistyö

Noste-ohjelma ja opetushallituksen aikuisopiskelun henkilökohtaistamista kehittävä AiHe-projekti ovat pyrkineet tietoisesti lisäämään yhteistyötä vuoden 2004 aikana osallistumalla yhteisiin seminaareihin tiedon välityksen parantamiseksi ja hyvien käytäntöjen ja kehittämistoiminnan tulosten levittämiseksi.

Eri ministeriöiden hallinnoimat työelämän ja osaamisen kehittämiseen tähtäävät projektit sekä työeläkeuudistuksen tiedottamisesta vastaavat tahot TELA Työeläkevakuuttajat ja ETTK Eläketurvakeskus ovat tehneet säännöllistä tiedonvaihtoa. Yhteistyön muotoja ovat olleet yhteiset palaverit, tiedotavat seminaarit (Ikäfoorumit), yhteinen esite ja portaali. Em. projekteja ovat Veto (Sosiaali- ja terveysministeriö), Tykes (Työministeriö), Noste (Opetusministeriö) sekä Kesto (Työterveyslaitos).

7 Noste-hankkeita tukevat kouluttaja- koulutukset ja tilaisuudet

Hämeen ammatillisen korkeakoulun koordinoimana yhteistyössä Oulun seudun ammatillisen korkeakoulun kanssa toteutettiin Noste-ohjelman kouluttajien/opettajien koulutusta. Alueellisten koulutuspäivien (8 kpl) tavoitteena oli kouluttajien pedagogisten valmiuksien kohottaminen. Näiden alueellisesti yhteisten päivien lisäksi hankkeille jaettiin talousarvion tilijaottelun momentilta 29.69.22.07 124 500 euroa käytettäväksi hankkeiden itse toteutamiin koulutusohjelmiin.

8 Seurannan ja arvioinnin organisointi

Noste-ohjelman seuranta ja arviointi tapahtuu useiden tietolähteiden avulla.

Tiedon tuottajat ja tietolähteet on koottu kuvioon 1.

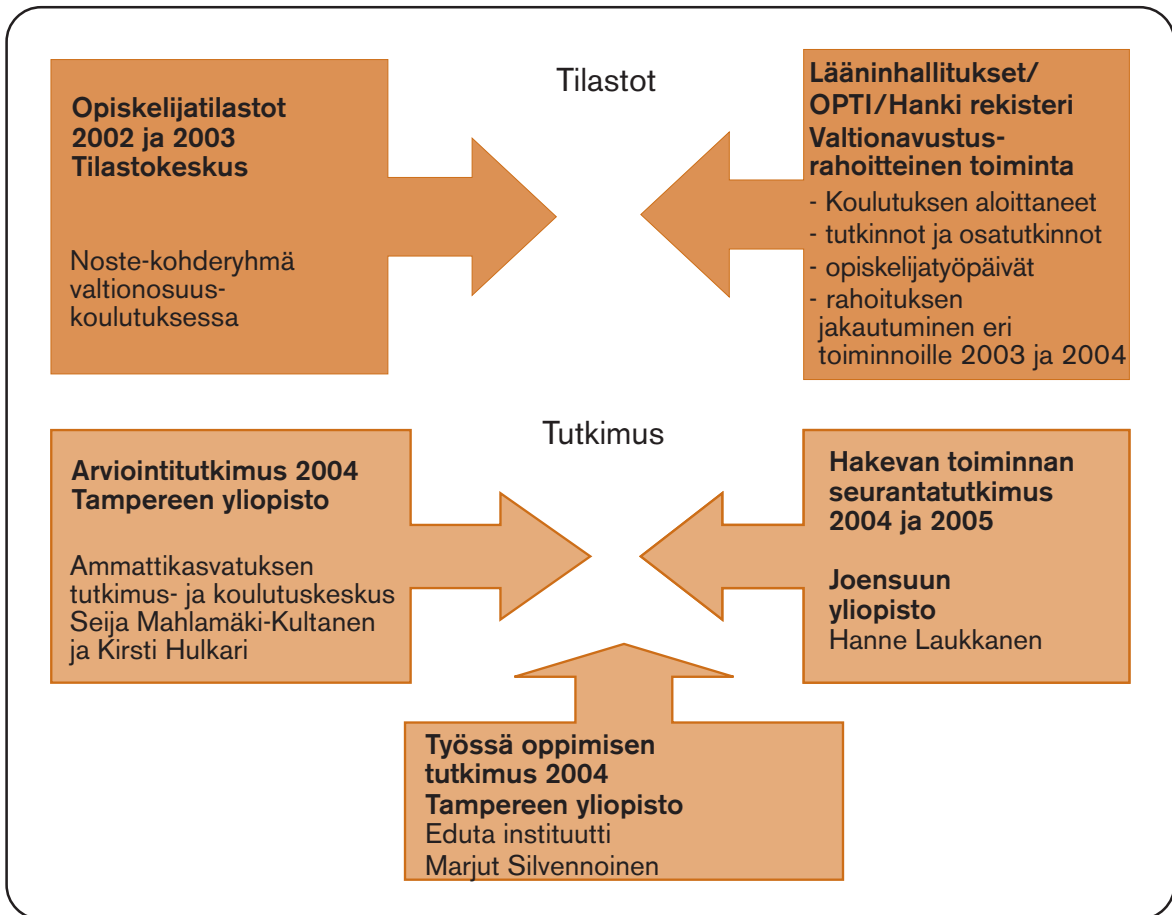
Valtionosuusrahoitteisessa koulutuksessa opiskelevien vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevien 30–59 -vuotiaiden määrien kehitystä seurataan Tilastokeskuksen tuottamien koulutustilastojen valossa.

Valtionavusteisella ns. erityisrahoituksella opiskelevien määrien kehitystä seurataan OPTI/HANKI-tietojärjestelmään tallennettujen tietojen perusteella. Tähän rekisteriin lääninhallitukset tallentavat kaikki Noste-ohjelman valtionavustuspäätökset, maksetut avustukset sekä koulutuksen aloitusilmoitusten ja maksatushakemusten sisältämät opiskelija- ja koulutustiedot.

Noste-ohjelman laadullista arviointia ja seurantaa tehdään Tampereen ja Joensuun yliopistossa toimeksiantotutkimusten avulla. Em. tutkimustoiminta kohdistuu hakevaan toimintaan, koulutuksen neuvontaan ja opiskeluun ohjaukseen, työn yhteydessä tapahtuvaan opiskeluun (työssä oppiminen) sekä koulutuksen järjestäjien alueelliseen verkosto-toimintaan.

Ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seuranta

Kuvio 1. Noste-ohjelman seuranta ja arviointi vuonna 2004

ja arviointi jatkui vuonna 2004 kolmessa tutkimusyksikössä. Joensuun yliopiston sosiologian laitos jatkoi hakevan toiminnan tukimustaan, josta se julkaisi väliraportin, Hanne Kokkila, Noste-hankkeiden hakeva toiminta vuonna 2003. Tampereen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan Eduta-instituutti teki työssä oppimista koskevaa tutkimusta, josta loppuraportti ilmestyi vuoden lopulla: Marjut Silvennoinen, Tutkimus tavoista tukea ja ohjata ammatillista kehittymistä Noste-koulutuksissa, 2004. Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus (AkTkk) jatkoi koulutuksen järjestäjien verkostoitumista koskevaa arviointitutkimusta, johon tutkimukseen sisältyy myös opiskeluun ohjauksen ja neuvonnan yhteistyömuodot sekä jatkossa vuonna 2005 työssä oppimisen arviointia ja ohjelman vaikuttavuusarviointia.

Väliraportti Seija Mahlamäki-Kultanen ja Kirsti Hulkari, Noste-ohjelman arviointitutkimuksesta valmistui 14.6.2004. Joensuun yliopiston edustajat Hanne Laukkanen ja Ari Antikainen ja Tampereen yliopiston AkTkk:n edustajat Seija Mahlamäki-Kultanen ja Kirsti Hulkari ovat raportoineet tutkimuksiensa tuloksista ohjausryhmälle ja useissa seminaareissa ja koulutustilaisuuksissa. Raportit ovat käytettävissä myös Noste-ohjelman www-sivuston välityksellä.

Opetusministeriön asettama tutkimusohjelma-ryhmä kokoontui kolme kertaa vuonna 2004. Ryhmän tavoitteena on toimia Noste-ohjelmaan liittyvän tutkimuksen tiedotus- ja keskustelufoorumina ja edistää yhteistyötä tutkimushankkeiden kesken.

9 Noste-ohjelman toteutuminen vuonna 2004

9.1. Hankkeet ja hankeverkostot vuonna 2004

Noste-hankkeita oli vuoden 2004 aikana käynnissä 65, joista suurin osa oli alueellisia ja maakunnallisia yhteistyöhankkeita. Ruotsinkielisiä hankkeita oli 7. Maassa on yksi valtakunnallinen hakevan toiminnan hanke, jota koordinoi SAK.

Hankkeiden kokonaislukumäärä on säilynyt lähes samansuuruisena, vaikka jonkun verran elämistä hankkeiden sisällä on tapahtunut: joitakin yhdistyksiä, jokunen uusi on lähtenyt käyntiin ja pari yksittäistä koulutushanketta on lakannut toimimasta Oulun läänissä.

1.12.2003 mennessä toimeenpannussa vuoden 2004 valtionavustusten haussa haettiin avustuksia lähestulkoon samoissa koalitioissa, jotka olivat muodostuneet jo kevätkaudella ohjelman alkaessa. Lisäksi haettiin valtionavustusta 13 valtakunnalliseen hankkeeseen. Lääninhallitukset ottivat kantaa yhteisessä kokouksessaan valtakunnallisiin hanke-esityksiin. Noste-hankkeiden kriteerit täyttävät hanke-esitykset haluttiin alueellistaa. Samoin lääneissä ohjattiin uusia kiinnostuneita koulutuksen järjestäjiä liittymään jo muodostettuihin alueellisiin yhteistyöryhmiin. Kaikki Noste-hankkeet yhteistyöoppilaitoksineen löytyvät sivustolta www.noste-ohjelma.fi hankeluettelosta ja hankerekisteristä.

Hankeverkostot voidaan tyypitellä seuraavasti:

- alueellisia, monialaisen koulutustarjonnan kattavia
- alueellisia melko monialaisia
- maakunnallisia, monialaisen koulutustarjonnan kattavia
- maakunnallisia ja melko monialaisia
- ammattialakohtaisia tai erikoistuneita
- ruotsinkielen perusteella muodostettuja

Kaikille hankkeille 1.2.2005 lähetetyn kyselyn perusteella 19 ilmoitti, että verkostolla on toiminnassa keskitetty opiskeluun ohjauksen ja tiedotuksen malli ns. yhden luukun malli. Useissa tapauksissa tämä ns. ohjauskeskus merkitsee projektipäällikön toimintaa, joka sisältää projektin hallinnointitehtäviä ja asiakasneuvontaa ja -ohjausta. Kokemukset hankkeiden yhteisistä opiskelijoiden "ohjauskeskuksista" ovat enimmäkseen hyvät hankkeiden itsearvioinnin perusteella (Seija Mahlamäki-Kultanen, Kirsti Hulkari, AkTkk 2004).

Tutkijat Seija Mahlamäki-Kultanen ja Kirsti Hulkari ovat Noste-ohjelman verkostoitumista koskevassa raportissaan (2004) esittäneet arvionaan, että kumppanuus hankkeissa ei ole keskimäärin edennyt kuitenkaan tavoitteiden mukaisesti. Nostehankkeet eivät vielä arvioinnin mukaan toimi riittävän tehokkaasti. Muun muassa kolmikantaperiaatteen ja kumppanuuden kaikkia mahdollisuuksia ei ole vielä tiedostettu tai hyödynnetty asiakaslähtöisyyden aikaansaamiseksi. Osasta (n. 30) verkostoja puuttuu vielä myös työelämäjärjestöjen eri osapuolet. Varsinkin isojen maakunnallisten verkostojen rakentaminen on vaatinut ja vaatii edelleenkin aikaa. Verkostojen rakentumista ja kehittymistä pyritään tukemaan antamalla hankeverkostoille tutkimuksen avulla itsearvioinnin aineksia ja välineitä. Arviointikyselyssä (Mahlamäki-Kultanen, S. ja Hulkari K. 2004) projektikoordinaattorit ja oppilaitosten yhdyshenkilöt ovat omana näkemyksenään tuoneet esiin myönteisenä ohjelman tuloksena oppilaitosverkostojen ja -yhteistyön sekä työelämäyhteistyön vahvistumisen Noste-ohjelman aikana.

9.2 Noste-kohderyhmä valtion-osuusrahoitteisessa tutkintoon valmistavassa ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintotavoitteisessa työvoimakoulutuksessa vuonna 2002 ja 2003

Noste-ohjelman tulosten arvioinnin kannalta on tärkeä tietää, kuinka paljon vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevia Noste-ikäryhmän so. 30–59 -vuotiaita aikuisia on ollut tutkintoon johtavassa koulutuksessa ennen Noste-ohjelman alkamista. Siksi tietoja on kerätty vuoden 2002 opiskelijatilanteesta.

Oheisissa taulukoissa 1–4 on koottu vertailtavuuden helpottamiseksi rinnakkain enintään perusasteen tutkinnon omaavien 30–59 -vuotiaiden osallistuminen ammatilliseen tutkintoon valmistavaan koulutukseen vuonna 2002 ja 2003, joka oli ensimmäinen Noste-ohjelman toteuttamisvuosi. Opiskelijatiedot perustuvat Tilastokeskuksen kokoamiin tilastoihin 20.9.2002 ja 20.9.2003 tilanteesta.

Vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevien 30–59 -vuotiaiden aikuisten määrä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa on pysynyt käytännössä samansuuruisena vuosina 2002 ja 2003. Määrä on vajaa 11 000 henkilöä (taulukko 4).

Noste-ryhmän lukumäärä on kuitenkin kehittynyt myönteiseen suuntaan oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa. Tämä koskee sekä perustutkintoon että ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta. Taulukosta 1 käy ilmi, että vuonna 2002 ryhmän määrä oli yhteensä 4 654 opiskelijaa kun sen sijaan vuonna 2003 vastaavan ryhmän koko oli noussut 5 112 henkilöön.

E erityisen myönteinen on oppilaitosmuotoisen ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen sisällä tapahtunut muutos: Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa opiskelevien osuus on noussut vuoden 2002 1 679 opiskelijasta vuonna 2003 2 069 opiskelijaan.

Taulukko 1. Noste-ryhmä valtionosuusrahoitteisessa oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa vuonna 2002 ja 2003

Oppilaitosmuotoinen ammatillinen koulutus	2002	2003
Ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus / yhteensä	3 294	3 536
- naisten määrä	2193	2363
- ruotsinkieliset	148	148
<i>Opetussuunnitelmaperusteinen</i>	1 615	1 467
- naisten määrä	1 016	884
- ruotsinkieliset	70	56
<i>Näyttötutkintoon valmistava</i>	1 679	2 069
- naisten määrä	1 177	1 479
- ruotsinkieliset	78	92
Ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin valmistava yhteensä	1 360	1 576
- naisten määrä	698	873
- ruotsinkieliset	64	64
<i>Ammattitutkintoon valmistava koulutus</i>	1 157	1 333
- naisten määrä	634	790
- ruotsinkieliset	55	56
<i>Erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus</i>	203	243
- naisten määrä	64	83
- ruotsinkieliset	9	8
Kaikki yhteensä	4 654	5 112
- naisten määrä	2 891	3 236
- ruotsinkieliset	212	212

Vastaavaa suuntaa ei ole valitettavasti havaittavissa oppisopimuskoulutuksen kohdalla. Sekä perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa että lisäkoulutuksessa Noste-ryhmän opiskelijamäärä on vähentynyt.

Vuoden 2002 määrä, 5467 opiskelijaa, putosi vuonna 2003 4898 opiskelijaan (taulukko 2).

Vuonna 2003 Noste-ohjelman valtionavustuksella ei ollut vielä mahdollista rahoittaa oppisopimusmuotoista lisäkoulutusta, mutta opetusministeriö ohjasi lisäkoulutuspaikkojen suuntaamista esittämällä tämän ryhmän yhdeksi koulutuksen painopistealueista.

Taulukko 2. Noste-ryhmä valtionosuusrahoitteisessa oppisopimusmuotoisessa koulutuksessa vuonna 2002 ja 2003

Oppisopimuskoulutus	2002	2003
Ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus	2 561	2 356
- naisten määrä	1 799	1 625
- ruotsinkieliset	84	98
Ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin valmistava yhteensä	2 906	2 542
- naisten määrä	1 536	1 282
- ruotsinkieliset	87	128
<i>Ammattitutkintoon valmistava koulutus</i>	2 303	1 882
- naisten määrä	1 300	1 013
- ruotsinkieliset	71	105
<i>Erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus</i>	603	660
- naisten määrä	236	269
- ruotsinkieliset	16	23
Kaikki yhteensä	5 467	4 898
- naisten määrä	3 335	2 907
- ruotsinkieliset	171	226

Taulukko 3. Noste-ryhmä tutkintotavoitteisessa työvoimakoulutuksessa vuonna 2002 ja 2003

Työvoimakoulutus	2002	2003
Ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus / yhteensä	323	227
- naisten määrä	119	113
- ruotsinkieliset	4	4
<i>Opetussuunnitelmaperusteinen</i>	10	3
- naisten määrä	4	-
- ruotsinkieliset	-	-
<i>Näyttötutkintoon valmistava</i>	313	224
- naisten määrä	115	113
- ruotsinkieliset	4	4
Ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistava yhteensä	427	281
- naisten määrä	302	178
- ruotsinkieliset	5	3
<i>Ammattitutkintoon valmistava koulutus</i>	414	277
- naisten määrä	295	177
- ruotsinkieliset	4	2
<i>Erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus</i>	13	4
- naisten määrä	7	1
- ruotsinkieliset	1	-
Kaikki yhteensä	750	508
- naisten määrä	421	291
- ruotsinkieliset	9	7

Tilastokeskuksen tilastoinnin mukaan työvoimakoulutuksessa olevien Noste-ryhmään kuuluvien henkilöiden lukumäärä on vähentynyt vuosina 2002–2003 750 henkilöstä 508 henkilöön (taulukko 3). Lukumääriin on kuitenkin syytä suhtautua varauksellisesti sen vuoksi, että Tilastokeskuksen

kokoamat työvoimakoulutusta koskevat tiedot eroavat työministeriön tilastoinnista. Työministeriön oman seurannan mukaan esim. työvoimakoulutuksena tutkinnon suorittaneiden lukumäärätiedot vuodelta 2003 ovat noin 10 % korkeammat kuin tilastokeskukselta saadut tiedot.

Taulukko 4. Noste-ryhmä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa (sis. myös työvoimakoulutuksen) sekä lukiossa

	2002	2003
Ammatillinen koulutus	10 871	10 518
- naisten määrä	6 647	6 434
- ruotsinkieliset	392	445
Lukio	1 182	915
Yhteensä	12 053	11 433

9.3 Ohjelman toteutumisen tarkastelua valtionavusteisen ammatillisen koulutuksen osalta

9.3.1 Koulutuksen aloittaneet opiskelijat

Vuonna 2004 koko maassa aloitti Noste-ohjelman mukaisen erityisrahoitteen koulutuksen 5063 opiskelijaa, joista ruotsinkielisten opiskelijoiden osuus oli 144 opiskelijaa. Oppilaitosmuotoisen koulutuksen aloitti yhteensä 4815 ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen 248 henkilöä. Liitteenä 2 on taulukko lääneittäin vuonna 2004 erityisrahoitteen Noste-koulutuksen aloittaneista ja suoritetuista tutkinnoista.

Kun vertaa opiskelijoiden määrää aloitusvuoteen 2003, jolloin opiskelun aloitti 1622 opiskelijaa, on kehitys ollut huomattava. Koko vuoden 2004 tavoitteeksi oli asetettu kuitenkin 7400 koulutuksen aloittavaa opiskelijaa, joista oppisopimuskoulutuksen osuuden arvioitiin olevan 1 500–1 800 aloituspaikkaa. Tähän tavoitteeseen ei siis päästy.

Käytännöllisesti katsoen kaikki rahoitus oli kuitenkin sidottu päätöksiin: 27.1.2005 valtionavustuspäätöksiin oli sidottu 31,275 milj. euroa käytettävissä olleesta 31,5 milj. eurosta, joka oli vuosien 2003 ja 2004 yhteenlaskettu määräraha tulo- ja menoarviossa.

Liitteenä 2 on taulukko lääneittäin vuonna 2004

Noste-koulutuksen (valtionavusteinen) aloittaneista ja suoritetuista tutkinnoista.

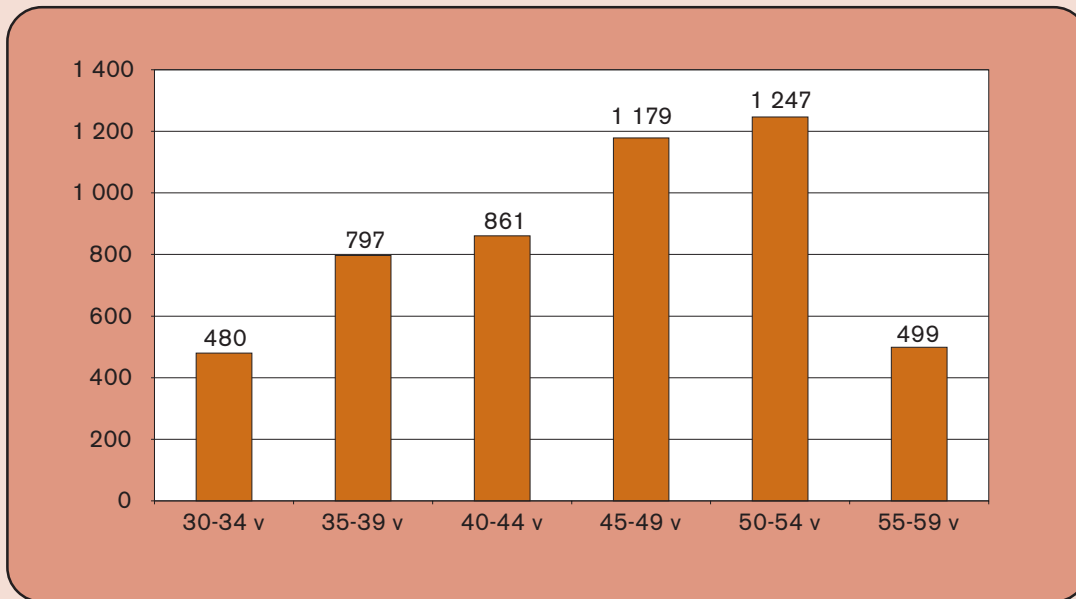
Käytettävissä olleella rahoituksella ei itse asiassa olisi ollut mahdollista saavuttaa tavoitteeksi asetettua aloittavien opiskelijoiden määrää kuin järjestämällä lyhytkestoisempaa koulutusta sekä suhteellisesti huomattavasti enemmän oppisopimusmuotoista koulutusta. Tietotekniikan ajokorttikoulutus, joka on ammatillisiin tutkintoihin valmistavaa koulutusta lyhytkestoisempaa painottui kuitenkin kokonaisopiskelijamäärässä melko suureksi, sillä 43,8 % koko opiskelijamäärästä aloitti tietotekniikan ajokorttikoulutuksen.

Oppisopimuskoulutuksen kustannukset ovat alhaisemmat. Siten suurempi osuus oppisopimuskoulutusta olisi mahdollistanut opiskelun suuremmalle opiskelijamäärälle.

Oppisopimuskoulutus oli vuonna 2004 Nostevaihtoehtona ensimmäistä vuotta, joten koulutuksen liikkeelle lähtö oli hitaampaa. Hallintokäytäntöjen erillisyys ja moniportaisuus aiheuttaa myös toiminnallista viivettä, kun yhteistyötä käynnistetään. Tämän suuntaisia vastauksia saatiin tiedustelussa (Mika Tammelehto, joulukuu 2004), joka suunnattiin oppisopimuskoulutuksen hallintoa toteuttaville virkamiehille.

Joensuun yliopiston seurantatutkimuksen mukaan sukupuolijakauma on samansuuntainen kuin muussakin aikuiskoulutuksessa. Noste-opiskelijoista naisia on noin kaksi kolmasosaa.

Työttömiä opiskelijoista oli seurantatutkimuksen mukaan noin 5 %.

Kuvio 2. Vuonna 2004 koko maassa Noste-koulutuksen aloittaneet ikäryhmittäin

Kuvio 2 osoittaa koulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden jakautumisen iän perusteella.

Noin kolme neljäsosaa opiskelunsa vuonna 2004 aloittaneista Noste-opiskelijoista oli yli 40-vuotiaita. Yli kolmasosa opiskelijoista oli yli 50-vuotiaita.

Tämä osoittaa Noste-ohjelman tavoittaneen sitä väestön osaa, joka aikuiskoulutukseen osallistumistutkimusten mukaisesti on vaikeimmin koulutukseen motivoitavissa. Hanne Kokkilan (2003) Aikuiskoulutus 2000 -tutkimuksen aineistosta tekemän analyysin perusteella enintään perusasteen suorittaneiden 30-54-vuotiaiden ryhmässä yli 45-vuotiaiden koettu koulutustarve oli huomattavasti harvinaisempaa nuorempaan ikäluokkaan verrattuna.

9.3.2 Opiskelijat koulutusaloittain

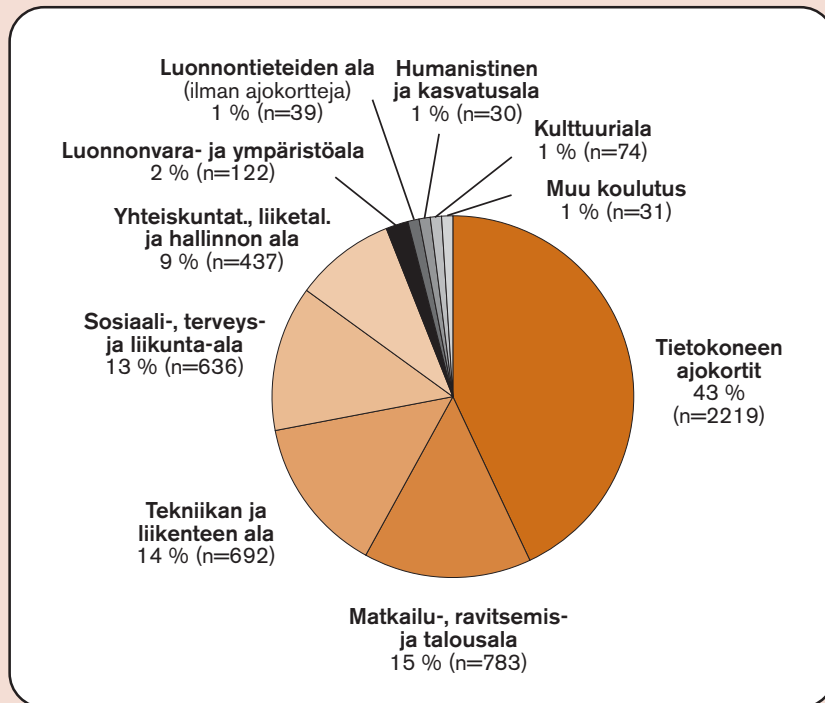
Koulutusalat painottuvat luonnollisesti alueittain elinkeinoelämän rakenteen mukaan, joten valtakunnallinen yhteenveto antaa keskimääräisen kuvan koko maan tilanteesta. Kuvio 3 kuvaa vuonna 2004 aloittaneiden opiskelijoiden suhteellista jakautumista eri koulutusaloille. Aloittaneiden opiskelijoiden kokonaismäärästä 43,8 % aloitti tietotekniikan ajokorttikoulutuksen. Ammatillisessa koulutuksessa eniten on aloitettu matkailu-, ravitsemisalan- ja

talousalan koulutusta (15 %, 783 opiskelijaa). Seuraavaksi vuorossa ovat tekniikka ja liikenne (14 %, 692 opiskelijaa) ja sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala (13 %, 636 opiskelijaa).

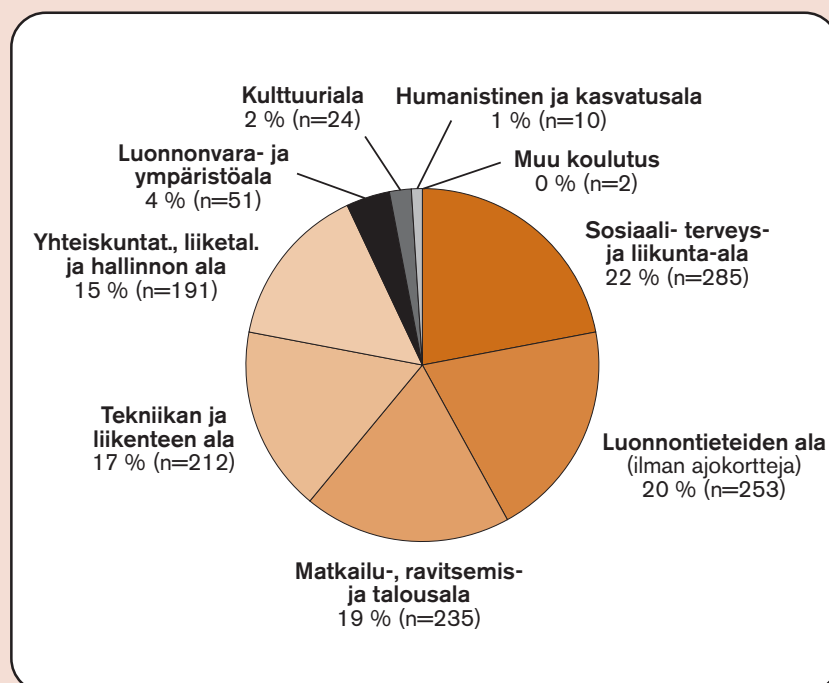
9.3.3 Suoritettuja opiskelijatyövuosia, tutkintoja ja osatutkintoja

Eritysisrahoitteisessa koulutuksessa toteutuneet opiskelijatyövuodet ja suoritettut tutkinnot sekä tutkintojen osat ilmaisevat, mitä suorituksia on saatu aikaan vuoden 2004 aikana Noste-ohjelman avulla. Opiskelijatyövuodet lääneittäin ja koulutusaloittain näkyvät liitteenä 3 olevasta taulukosta. Koko maassa suoritettuja opiskelijatyövuosia vuoden 2004 aikana oli 1 262. Ne jakautuivat koulutusaloittain kuvion kuvaamalla tavalla. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla opiskelijatyövuosia on suoritettu eniten. Seuraavina tulevat luonnontieteiden ala, joka on miltei kokonaan tietokoneen ajokorttikoulutusta, matkailu-, ravitsemis- ja talousala sekä tekniikka ja liikenne. Nämä luvut verrattaessa aloittaneiden opiskelijoiden määriin ilmaisevat sen, että sosiaali- ja terveysalan koulutukset ovat olleet keskimäärin pidempiä kuin matkailu-, ravitsemis- ja talousalan sekä tekniikan ja liikenteen alan koulutukset.

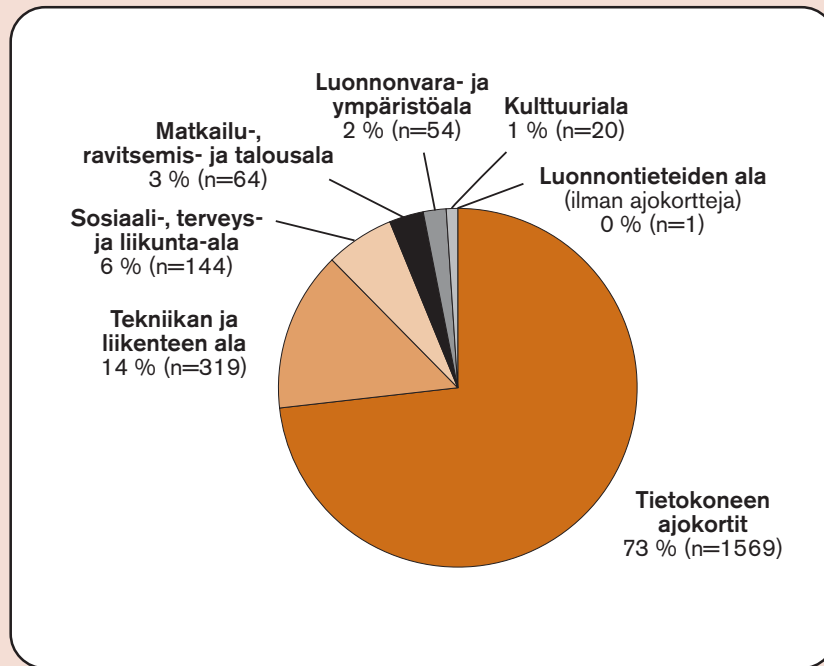

Kuvio 3. Vuonna 2004 Noste-koulutuksen aloittaneet opiskelijat koulutusaloittain. (Yhteensä 5 063 aloittanutta opiskelijaa.)

Kuvio 4. Vuonna 2004 suoritettujen opiskelijatyövuosien jakautuminen koulutusaloittain. (Yhteensä 1 262 opiskelijatyövuotta.)

Kuvio 5. Vuonna 2004 suoritettut tutkinnot ja osatutkinnot koulutusaloittain. (Yhteensä 2 238 tutkintoa tai osatutkintoa.)

Ammatillisia tutkintoja vuoden 2004 aikana tuli suoritetuksi 266, joista ruotsinkielisten osuus oli 2. Osatutkintoja suoritettiin 403. Ruotsinkielisiä osatutkintoja ei ollut yhtään. Tietokoneen ajokorttitutkintoja valmistui vuoden aikana 995 ja tutkintojen osia 574. Niiden hallitseva osuus (71 %) käy ilmi suoritettujen tutkintojen ja osatutkintojen prosenttisesta koulutusaloittaisesta jakaumasta (kuvio 5).

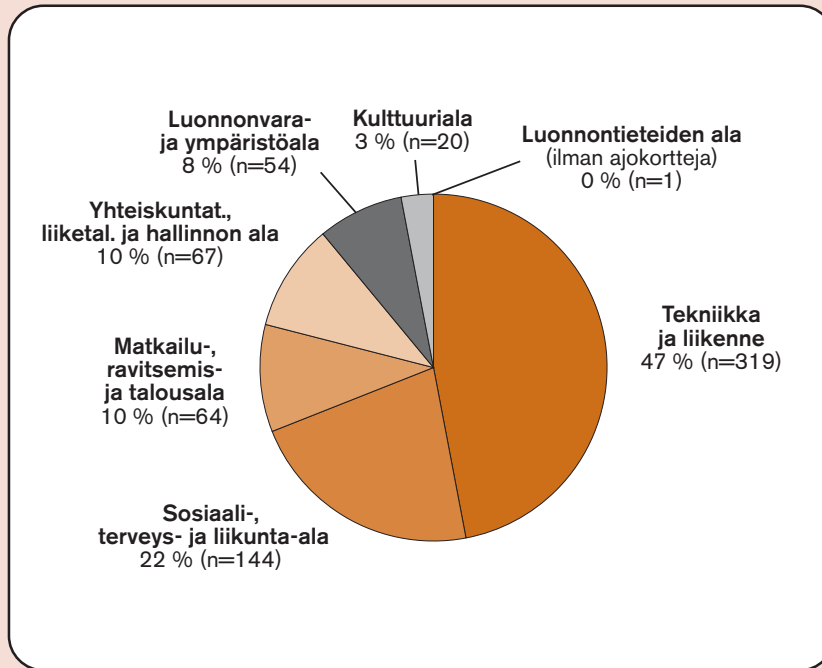
Kuvio 6 kuvaa suoritettujen ammatillisten tutkintojen ja osatutkintojen suhteellista jakautumista eri koulutusaloille. Ammatillisia tutkintoja ja osatutkintoja syntyi suhteellisesti eniten (47%, 319 tutkintoa ja osatutkintoa) tekniikan ja liikenteen alan koulutukseen. Sosiaali-, terveys- ja liikunta- alalla tutkintojen ja osatutkintojen osuus oli 22% tutkintojen ja osatutkintojen kokonaismäärästä.

Kymmenesosa tutkinnoista syntyi matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle ja saman verran liiketalouden ja hallinnon koulutukseen.

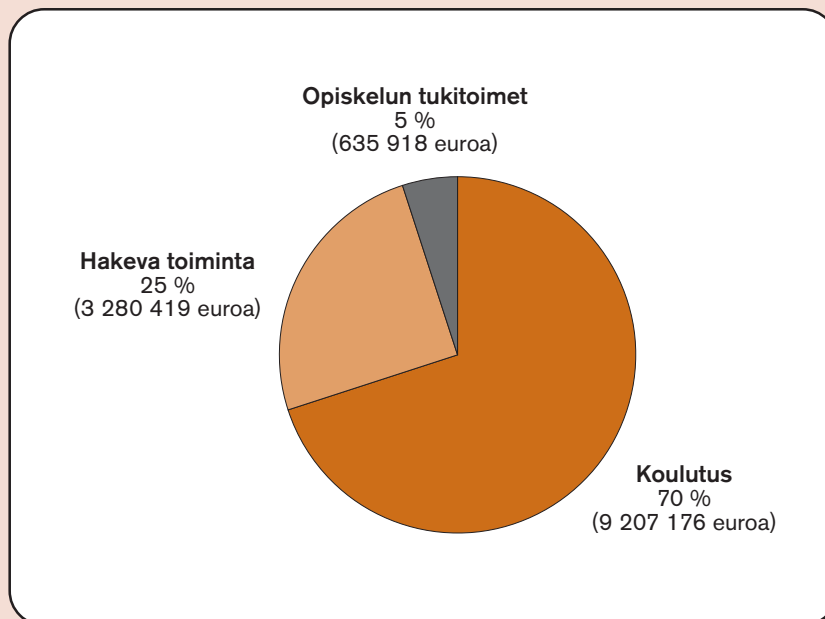
9.3.4 Noste-valtionavustusten suuntautuminen eri toimenpiteille

Kuvio 7 kuvaa Noste-ohjelman valtionavustusten suuntautumista vuonna 2004 maksettujen avustusten mukaan. Vuonna 2004 maksettujen avustusten osuudesta hakevan toiminnan osuus on 25%. Valtionavustuksella tuetaan myös valtionosuusrahoitteiseen koulutukseen liittyviä tukitoimia. Näiden tukitoimien rahoituksen osuus on lähes 5% koko valtionavustusrahoituksesta. Tätä mahdollisuutta ei ilmeisesti ole osattu täysimääräisesti käyttää.

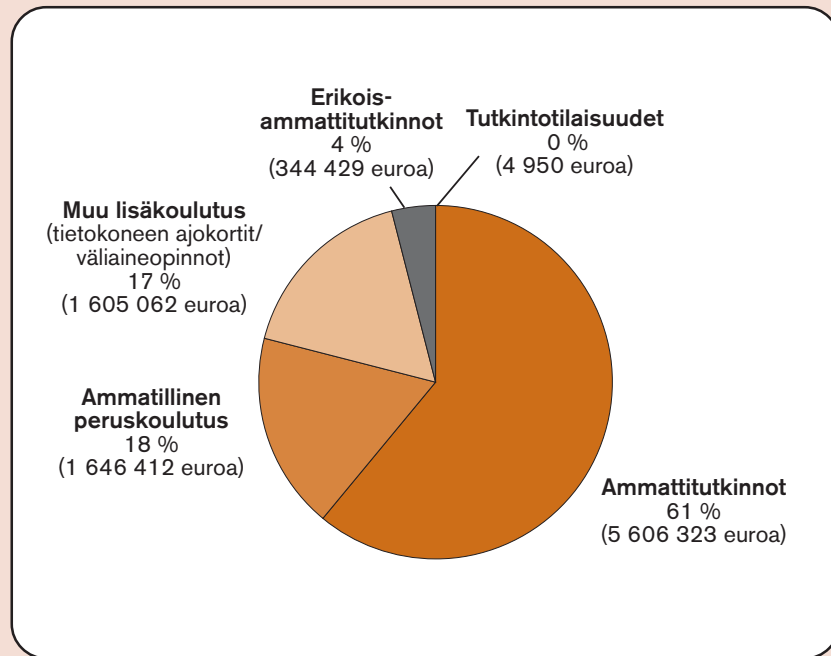
Opiskeluvalmiuksia tukevien välineaineiden opiskelukustannukset sisältyvät koulutukseen (muu koulutus). Välineaineiden opintojen opiskelun aloittaneiden osuus on 1% kaikista koulutuksen aloittaneista. Kaikki muut valtionavustus pohjaiseen koulutukseen liittyvät tukitoimet sisältyvät koulutukselle kohdennettuihin valtionavustuspäätöksiin, joten

Kuvio 6. Vuonna 2004 suoritettujen ammatillisten tutkintojen ja osatutkintojen jakautuminen koulutusaloittain. (Yhteensä 669 ammatillista tutkintoa tai osatutkintoa.)

Kuvio 7. Noste-määrärahojen jakautuminen (maksetut valtionavustukset) avustusryhmittäin v. 2004. (Yhteensä 13 123 512 euroa.)

Kuvio 8. Noste-määrärahojen jakautuminen koulutukseen v. 2004 maksettujen avustusten mukaan. (Yhteensä 9 207 176 euroa.)

tuen määrällinen ja laadullinen kuvaaminen käytössä olevien HANKI-rekisterin tietojen varassa ei ole mahdollista.

Koulutuksen osuus on 70 % tuetusta toiminnasta.

Koulutukseen suunnattujen määrärahojen jakautumista vuonna 2004 kuvaa myös kuvio 8. Voimakkaimmin on painottunut ammattitutkintoon valmistava koulutus (61 %). Tietokoneen ajokorttikoulutuksen ja välineaineopintojen osuus koulutuksen kokonaisrahoituksesta on vain 17 %, vaikka tietotekniikkakoulutuksen aloittaneiden osuus onkin melkein puolet kaikista Noste-opiskelijoista. Merkittävää on, että Noste-ryhmä on suorittamassa myös erikoisammattitutkintoja (4% rahoituksesta). Ilman valmistavaa koulutusta tutkintotilaisuuksiin osallistuminen Noste-ryhmällä on harvinaista. Tämä ilmenee tässä yhteydessä siten, että tutkintotilaisuuksiin ilman valmistavaa koulutusta rahoitus-

ta on suunnattu niin vähän (alle 5 000 euroa), ettei se tule esiin kuvion 8 suhteellisessa jakaumassa.

9.3.5 Hakeva toiminta

Hakevan toiminnan tutkimuksen mukaan (Hanne Laukkanen 2004 ja 2005, Joensuun yliopisto) hakeva toiminta on Noste-hankkeissa ollut pääosin työpaikoille jalkautumista ja Noste-ohjelmasta tiedottamista. Suuntaus toiminnassa on siirtymässä tiedottamisesta voimakkaammin työpaikoille jalkautumiseen. Lisäksi hakeva toiminta on ollut kohderyhmän motivointia, koulutustarpeiden kartoitusta, kohderyhmän neuvontaa, henkilökohtaistamista ja verkostoitumista. Noin puolet (N=156) seuranta-kyselyyn vastanneista hankkeiden edustajista pitää hakevaa toimintaa erilaisena muuhun koulutuksen markkinointiin verrattuna.

Käytännössä hakevaa toimintaa tehtiin työpai-

koilla työnantajien keskuudessa useammin kuin työntekijöiden keskuudessa. Yksinomaan hyvänä hakevan toiminnan muotona tuotiin esiin kasvokkainen vuorovaikutus ja yrityksissä suoritettut osaamistarvekartoitukset. Parhaiten kohderyhmä on tavoitettu hankkeiden kyselyvastausten mukaan yrityskäynneillä ja lehti-ilmoitusten kautta. Henkilökohtaiset kontaktit on koettu erityisen merkittäväksi kohderyhmän tavoittamisessa. Kasvokkain vuorovaikutus on koettu merkitykselliseksi yhtä lailla työntekijöiden kuin työnantajien kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Merkittävä havainto on, että Noste-ohjelman hakevalla toiminnalla tavoitetaan seurantatutkimuksen mukaan Noste-ryhmän lisäksi runsaasti muitakin aikuisia, jotka aloittavat opiskelun. Yrityksiin jalkautuminen ei ole siten ollut leimallisesti ainoastaan Noste-tiedotusta. Yritysten osaamistarpeiden kartoitusta, joka kohdentuu yleensä laajasti työpaik-

kojen ja niiden henkilöstön kehittämiseen, on tehnyt noin kolmasosa kyselyyn vastanneista. Erityisesti tekniikan ja liikenteen koulutusosalalla on tässä suhteessa oltu aktiivisia. Puolet tämän alan kyselyyn vastanneista ilmoitti käyttäneensä yritysten osaamistarvekartoituksia hakevassa toiminnassaan.

Hakevaa toimintaa on omalta osaltaan myös SAK:n Osaava pärjää -hanke, jossa on koulutettu vuoden 2004 loppuun mennessä 351 pätevyysluotsia, eräänlaisia vertaistukihenkilöitä työpaikoille. Lähes puolet seurantatutkimukseen vastanneista ei ollut tehnyt vielä lainkaan yhteistyötä pätevyysluotsien kanssa.

Hakevan toiminnan kehittäminen laajana verkostomallina, jossa työelämäjärjestöt ovat mukana, on opilaitosten toimintakulttuurissa enimmäkseen uutta ja siksi se edellyttääkin jatkuvaa kehittämispanostusta. Vuoden 2004 seurannalla tavoitetaan hyviä malleja, joiden kokemuksia voidaan levittää muiden hankkeiden käyttöön ja edelleen kehitettäväksi.

10 Arviointia Noste-ohjelman toteutumisesta vuonna 2004

Vuosi 2003 oli Noste-ohjelmalle vielä selvä käynnistymisvuosi. Alueellisten yhteistyöverkoston rakentaminen, jolle Noste-ohjelman toteutus perustuu, vaati oman aikansa erityisesti ensimmäisenä toimintavuotena. Vuonna 2004 toiminta pääsi jo selvästi vauhtiin. Ohjelma on kuitenkin vielä niin alussa, että sille asetettujen yhteiskunnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi ei ole vielä tarkoituksenmukaista. Seuraavassa arvioidaan, miten ohjelma on toiminnallisesti käynnistynyt.

Vuonna 2004 aloitti erityisrahoitteen Nostekoulutuksen 5 063 henkilöä, mikä on yli kolme kertaa vuonna 2003 aloittaneiden määrä. Ennakkoon arvioitiin koulutuksen voivan aloittaa noin 7 400 henkilöä. Aloittajista 20–25 %:n arvioitiin aloittavan kustannuksiltaan oppilaitosmuotoista koulutusta alhaisemman oppisopimuskoulutuksen, jonka rahoittaminen erityisrahoituksella tuli mahdolliseksi vuonna 2004. Todellisuudessa oppisopimuskoulutuksen aloittaneiden osuus jäi noin 5 %:iin. Oppisopimuskoulutuksen osuuden laajentumista vaikeuttaneita tekijöitä ollaan parhaillaan selvittämässä ja niihin pyritään jatkossa vaikuttamaan. Toinen aloittajamäärään vaikuttanut tekijä oli, että Nosteryhmään kuuluvat olivat ennakoitua kiinnostuneempia suorittamaan kokonaisia tutkintoja eikä vain niiden osia. Keskimääräiset koulutusajat henkilöä kohti olivat tällöin ennakoitua pitempiä.

Noste-ryhmään kuuluvien opiskelusta valtion-osuusrahoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa vuonna 2004 ei ole vielä tilastoja, mutta ohjelman ensimmäisenä vuonna 2003 heidän määränsä oli pysynyt samana kuin ennen ohjelman alkua vuonna 2002. Noste-ryhmän osallistuminen koulutukseen oli siis kokonaisuutena kasvanut, ei vain siirtynyt toiseen rahoitusmuotoon.

Vuonna 2004 aloitti erityisrahoitteisessa koulutuksessa aloittaneista 56 % ammatilliseen tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen. Tietokoneen ajokorttikoulutuksen aloittaneiden osuus oli 44 %. Ajokorttikoulutuksen aloittaneiden suureen osuuteen on vaikuttanut erityisesti kaksi tekijää. Noste-ryhmään kuuluvilla oli ohjelman alkaessa selvää kiinnostusta tietoteknisten taitojen opiskeluun. Tietotekniikan ajokorttikoulutus voitiin myös käynnistää nopeasti. Niinpä ohjelman ensimmäisenä vuonna erityisrahoituksella koulutuksen aloittaneista noin puolet aloitti tietokoneen ajokorttikoulutuksen ja osuus säilyi vuonna 2004 edelleen korkeana, vaikka olikin jo laskussa. On kuitenkin tärkeä huomata, että tietotekniikkakoulutuksen osuus Noste-ohjelman koulutukseen suunnatusta rahoituksesta on vain 16 %. Jatkossa pyritään ammatillisen koulutuksen osuutta kuitenkin selvästi kasvattamaan. Tietotekniikkakoulutuksen rooli tulisi entistä määrätietoisemmin ottaa käyttöön ammatillisen opiskelun valmiuksia lisäävänä koulutuksena ja ohjauksen muotona ammatilliseen koulutukseen.

Tutkintoja ja niiden osia suoritettiin vuonna 2004 yhteensä 2238. Määrä oli noin kahdeksankertainen vuoteen 2003 verrattuna. Tietokoneenajokorttitutkinnot painottuvat myös suoritetuissa tutkinnoissa: 70 % suoritetuista tutkinnoista ja niiden osista on tietokoneenajokorttitutkintoja ja niiden osia.

Vuonna 2004 hankkeille maksetuista määrärahoista kohdistui neljännes hakevaan toimintaan. Ohjelman käynnistymisvuonna osuus oli selvästi suurempi. Hakevaan toimintaan kohdistuneet panostukset näkyvät jo selvänä lisäyksenä kiinnostuksessa Noste-koulutusta kohtaan. Hakevalla toiminnalla on pystytty motivoimaan sitä väestön osaa, joka pohjakoulutuksensa ja ikänsä perusteella on vaikeimmin koulutukseen innostettavissa. Kolmas-

osa erityisrahoituksella aloittaneista Noste-opiskelijoista oli yli 50-vuotiaita.

Hakevan toiminnan muodot kohdentuvat useimmiten Noste-ryhmän lisäksi myös muihin aikuisryhmiin. Seurantatutkimuksen mukaan hakevalla toiminnalla onkin tavoitettu aikuisia myös muilla rahoitusmuodoilla järjestettyihin koulutuksiin. Seurantatutkimusten mukaan Noste-kohderyhmällä eikä työnantajilla ole edelleenkään tarpeeksi tietoa Noste-ohjelmasta. Näin ollen hakevaa toimintaa tarvitaan ja se tulee jatkossakin muodostamaan olennaisen osan Noste-ohjelmaa, mutta sen rahoitusosuus Nosteessa tulee vähenemään.

Noste-ohjelma on tarjonnut mahdollisuuden kehittää toimintamalleja, joita koulutuksen järjestäjät voivat hyödyntää myös muussa toiminnassaan.

Erityisrahoituksella rahoitettuja Noste-hankkeita toteutetaan koulutuksen järjestäjien alueellisina verkostoina, mikä vaatii järjestäjiltä edelleen yhteistyön kehittämistä sekä koulutuksen järjestämisessä että sitä koskevassa tiedottamisessa. Seurantatutkimuksen mukaan hankeverkostot ovat varsin erilaisissa kehitysvaiheissa, mutta yleishavaintona on, että koulutuksen järjestäjien yhteistyö on vahvistunut.

Hankkeet ovat seurantatutkimuksen mukaan yhteistyöverkostoina tuottaneet monipuolisempaa koulutusta, opiskelijoiden ohjauspalveluja, hakevaa toimintaa ja yhteistä tiedotusta.

Kolmikantayhteistyö koulutuksen järjestäjien ja työelämän osapuolten kesken ohjelman toteuttamisessa on yksi Noste-ohjelman peruseriaatteista. Hakeva toiminta kohdistuu erityisesti työpaikoille ja työssä olevien henkilöiden koulutus on sovitettava yhteen työpaikan tarpeiden ja vaatimusten kanssa. Seurantatutkimuksen mukaan Noste-ohjelma on vahvistanut em. yhteistyötä. Työelämäyhteistyö on seurantatutkimuksen mukaan kehittynyt sekä määrällisesti että laadullisesti. Noste-ohjelma haastaa koulutuksen järjestäjät työelämälähtöisten toimintamallien kehittämiseen.

Näyttötutkintojen ja niihin valmistavan opiskelun henkilökohtaistamista on kehitetty opetushallituksen johtamassa laajassa Aikuisopiskelun henkilökohtaistaminen (AiHe)-hankkeessa. Noste-ohjelmassa on voitu hyödyntää AiHe:ssä kehitettyjä toimintamalleja.

Lähteet

- Asetus 35/2004 aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta. Valtioneuvosto. Annettu 22.1.2004.
- Kokkila Hanne, 2003 Elinikäiseksi oppijaksi aikuisiällä? Vailla toisen asteen tutkintoa olevien 30–54 -vuotiaiden osallistuminen aikuis-koulutukseen ja käsitykset koulutustarpeesta. Joensuun yliopisto. Sosiologian laitos.
- Kokkila Hanne, 16.6.2004, Noste-hankkeiden hakeva toiminta vuonna 2003, Joensuun yliopisto. Sosiologian laitos.
- Laukkanen Hanne, 26.4.2005, Hakeva toiminta Noste-hankkeissa vuonna 2004 (raporttiluonnos), Joensuun yliopisto. Sosiologian laitos.
- Mahlamäki-Kultanen Seija ja Hulkari Kirsti, 2004, Noste-erillisrahoituksella toteutettavien hankkeiden arviointi. Vuosiraportti 1.1.–31.12.2004. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Silvennoinen Marjut, 2004, Työssä oppimisen tuki ja Noste. Tutkimus tavoista tukea ja ohjata ammatillista kehittymistä Noste-koulutuksessa. Tampereen yliopisto. Eduta-instituutti.
- Tilastokeskus 2004. Oppilaitostilastot. Opiskelijat ammatillisessa koulutuksessa vuonna 2002.
- Tilastokeskus 2005. Oppilaitostilastot. Opiskelijat ammatillisessa koulutuksessa vuonna 2003.

Valtioneuvoston asetus

aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä tammikuuta 2004

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 27 päivänä heinäkuuta 2001 annetun valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla:

1 §

Soveltamisala ja tarkoitus

Tätä asetusta sovelletaan myönnettäessä valtion vuoden 2003 ja 2004 talousarvion momentilta 29.69.34 valtionavustusta aikuisten koulutustason kohottamiseen.

Avustusten myöntämisen tarkoituksena on parantaa enintään perusasteen tutkinnon suorittaneiden aikuisten työelämässä pysymistä ja urakehitystä, lieventää suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen aiheuttamaa työvoimavaajasta ja vaikuttaa työllisyysasteeseen.

2 §

Avustettava toiminta

Avustusta voidaan myöntää:

1) ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon sekä kansallisen tai eurooppalaisen tietokoneen ajokortin suorittamiseen tähtäävän koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen (*koulutus ja tutkintotilaisuudet*);

2) opiskeluvalmiuksia parantaviin ja välineaineopintoihin, opinto-ohjaukseen, opintojen ja opiskelun henkilökohtaistamiseen ja muihin opiskelua tukeviin toimiin (*opiskelun tukitoimet*);

3) hakevaan toimintaan, tiedotukseen ja neuvontaan sekä muihin toimiin, joilla edistetään opintoihin hakeutumista (*opintoihin hakeutumista edistävät toimet*).

Opiskelun tukitoimiin myönnettävällä avustuksella voidaan tukea opiskelua myös opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisesti rahoitetussa ammatilliseen tutkintoon, perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen sekä aikaisemmin

keskeytyneiden lukio-opintojen loppuunsaattamiseen tähtäävässä koulutuksessa.

Avustus tulee suunnata niin, että sillä toteutettavat toimenpiteet kohdistuvat pääasiassa työssä oleviin.

Avustusta voidaan myöntää valtion talousarvion rajoissa toimintaan, joka päättyy viimeistään vuonna 2009.

3 §

Avustettavaan toimintaan osallistumisen edellytykset

Avustuksella rahoitettava koulutus, tutkintotilaisuudet ja opiskelun tukitoimet on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat koulutuksen alkamisvuonna 30—59-vuotiaita eivätkä ole suorittaneet perusasteen jälkeistä tutkintoa. Opiskelun tukitoimiin myönnettävä avustus perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen tähtäävässä koulutuksessa on kuitenkin tarkoitettu koulutuksen alkamisvuonna 25—59-vuotiaille.

Päätöksen 1 momentissa tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä tekee avustuksen saaja tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu alueellisen hankkeen toimija. Päätöstä varten sen tulee pyytää avustettavaan toimintaan hakeutuvalta henkilöltä selvitys hänen suorittamistaan koulutuksista ja tutkinnoista. Opetusministeriö voi antaa täsmentäviä ohjeita siitä, milloin henkilön katsotaan suorittaneen perusasteen jälkeisen tutkinnon.

4 §

Avustuksen saajat

Avustusta voidaan myöntää kunnalle, kunta- tai kuntayhtymälle tai rekisteröidylle yhteisölle tai

säätiölle, jolla on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), lukiolaissa (629/1998) tai perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa tai vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa, sekä kunnalle tai kuntayhtymälle perusopetuksen järjestäjänä. Opintoihin hakeutumista edistäviin toimiin voidaan avustusta myöntää myös rekisteröidylle työelämän järjestölle ja kansalaisjärjestölle.

Ensisijaisesti avustusta myönnetään 1 momentissa tarkoitettujen toimijoiden yhteisiin alueellisiin hankkeisiin, joissa järjestetään sekä opintoihin hakeutumista edistäviä toimia, koulutusta ja tutkintotilaisuuksia että opiskelun tukitoimia. Alueelliseen hankkeeseen avustus myönnetään hakijalle, jolla on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa ja joka on sopinut tarvittavasta yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa.

5 §

Avustuksen valtionosuusrahoitusta täydentävään luonteeseen liittyvät myöntämisedellytykset

Ammatilliseen perustutkintoon tähtäävän koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen voidaan avustusta myöntää, jos hakija hakemukseensa sisältyvässä suunnitelmassa osoittaa tulevansa järjestämään ammatillista peruskoulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijamäärälle, jota opetusministeriö on käyttänyt opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n 1 momentin mukaisesti myönnetyn ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteena.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintoon tähtäävän koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen voidaan avustusta myöntää, jos hakija hakemukseensa sisältyvässä suunnitelmassa osoittaa tulevansa järjestämään ammatti- ja erikoisammattitutkintoon tähtäävää ammatillista lisäkoulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jota opetusministeriö on käyttänyt opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n 1 momentin mukaisesti

myönnetyn ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteena ammatti- ja erikoisammattitutkintoon tähtäävän koulutuksen osalta.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintoon tähtäävän koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen oppisopimuskoulutuksena voidaan avustusta myöntää, jos hakija osoittaa hakemukseensa sisältyvässä suunnitelmassa tulevansa järjestämään ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävää oppisopimuskoulutusta vähintään opiskelijamäärälle, jonka opetusministeriö on mitoittanut ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:n mukaisesti oppisopimusten vuotuista enimmäismäärää koskevassa päätöksessään.

Alueellisessa hankkeessa hakijan tulee osoittaa, että ne hankkeeseen osalliset koulutuksen järjestäjät, joiden tarkoituksena on järjestää 1—3 momentissa tarkoitettua toimintaa avustuksella rahoitettuna, täyttävät avustuksen myöntämisen edellytykset.

6 §

Työelämäyhteistyö

Aikuisten koulutustason kohottamiseen tähtäviä toimia koordinoi opetusministeriön asettama valtakunnallinen ohjausryhmä, jossa on työelämän järjestöjen edustus.

Lääninhallitusten ja työvoima- ja elinkeinokeskusten yhteistyöeliminä toimivat työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun asetuksen (93/1997) 15 a §:ssä tarkoitettut ennakointi- ja hankintatoimikunnat, jollei lääninhallitusten ja työvoima- ja elinkeinokeskusten kesken ole sovittu muista yhteistyöelimistä.

Avustuksen saaja tulee velvoittaa toimimaan toiminnan työpaikkakohtaisessa toteutamisessa yhteistyössä työnantajan ja työntekijöiden kanssa.

7 §

Avustuksen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen

Avustusta haetaan lääninhallitukselta.

Avustuksen myöntää ja maksaa lääninhallitus.

8 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004.

Tällä asetuksella kumotaan aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta 23 päivänä tammikuuta 2003 annettu valtioneuvoston asetus (41/2003).

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa myönnettyihin avustuksiin sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa olleita avustusta koskevia säännöksiä. Koulutuksiin, tutkintotilaisuuksiin ja opiskelun tukitoimiin, jotka alkavat tämän asetuksen voimaantulon jälkeen, sovelletaan kuitenkin tämän asetuksen 3 §:n säännöksiä avustettavaan toimintaan osallistumisen edellytyksistä.

Helsingissä 22 päivänä tammikuuta 2004

Opetusministeri *Tuula Haatainen*

Opetusneuvos Jorma Ahola

Vuonna 2004 Noste-koulutuksen aloittaneet opiskelijat ja suoritettut tutkinnot / tutkinnon osat

Lääni / alue / koulutusalat	Aloittaneet opiskelijat			Suoritettut tutkinnot			
	Oppi- laitos- muotoinen	Oppi- sopi- mus	Yh- teensä	Amm. tutkinnot Tut- kinnot	Osat	Tietok. ajokortit Tut- kinnot	Osat
Etelä-Suomen lääni							
Humanistinen ja kasvatusala	11	1	12				
Kulttuuriala	40		40		20		
Yhteiskuntatiet., liiketal. ja hallinnon ala	256	18	274	7	16		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)	20		20				
- tietokoneen ajokortit	1 096		1 096			606	331
Tekniikka ja liikenne	325	13	338	68	84		
Luonnonvara- ja ympäristöala	35	1	36	20	1		
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	180	64	244	13	46		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	192	44	236	12	14		
Muu koulutus	11		11				
Kaikki alat yhteensä	2 166	141	2 307	120	181	606	331
Itä-Suomen lääni							
Humanistinen ja kasvatusala							
Kulttuuriala	26		26				
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	14	2	16		8		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)			0				
- tietokoneen ajokortit	166		166			33	19
Tekniikka ja liikenne	80	1	81	22	40		
Luonnonvara- ja ympäristöala	19		19	10	10		
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	143		143	21	43		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	152	1	153	22	3		
Muu koulutus	20		20				
Kaikki alat yhteensä	620	4	624	75	104	33	19
Lapin lääni							
Humanistinen ja kasvatusala							
Kulttuuriala							
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	1		1				
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)							
- tietokoneen ajokortit	64		64			27	8
Tekniikka ja liikenne	39		39				
Luonnonvara- ja ympäristöala	3		3				

Lääni / alue / koulutusalat	Aloittaneet opiskelijat			Suoritetut tutkinnot			
	Oppi- laitos- muotoinen	Oppi- sopi- mus	Yh- teensä	Amm. tutkinnot Tut- kinnot	Osat	Tietok. ajokortit Tut- kinnot	Osat
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	13		13		2		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	17	20	37				
Muu koulutus							
Kaikki alat yhteensä	137	20	157		2	27	8
Länsi-Suomen lääni							
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	12		12				
Kulttuuriala	7		7				
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	139	2	141	2	30		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)	16		16	1			
- tietokoneen ajokortit	809		809			309	202
Tekniikka ja liikenne	185	21	206	30	55		
Luonnonvara- ja ympäristöala	62	1	63		13		
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	168	18	186	3	7		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	273	27	300	6	7		
Muu koulutus							
Kaikki alat yhteensä	1671	69	1740	42	112	309	202
Oulun lääni							
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	5	1	6				
Kulttuuriala	1		1				
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	3	2	5	2	2		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)	3		3				
- tietokoneen ajokortit	84		84			20	14
Tekniikka ja liikenne	28		28	19	1		
Luonnonvara- ja ympäristöala	1		1				
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	50		50	8	1		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	46	11	57				
Muu koulutus							
Kaikki alat yhteensä	221	14	235	29	4	20	14
Koko maa							
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	28	2	30				
Kulttuuriala	74		74		20		
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	413	24	437	11	56		
Luonnontieteiden ala (ilman ajokortteja)	39		39	1			
- tietokoneen ajokortit	2 219		2 219			995	574
Tekniikka ja liikenne	657	35	692	139	180		
Luonnonvara- ja ympäristöala	120	2	122	30	24		
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	554	82	636	45	99		
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	680	103	783	40	24		
Muu koulutus	31		31				
Kaikki alat yhteensä	4 815	248	5 063	266	403	995	574

Noste-ohjelman vuonna 2004 toteutuneet opiskelijatyövuodet

Lääni / alue / koulutusalat	Toteutuneet opiskelijatyöpäivät	Toteutuneet opiskelijatyövuodet
Etelä-Suomen lääni		
Humanistinen ja kasvatusala	951,0	5,0
Kulttuuriala	3 588,0	18,9
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	23 753,0	125,0
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	27 856,0	146,6
Tekniikka ja liikenne	21 029,0	110,7
Luonnonvara- ja ympäristöala	3 669,0	19,3
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	16 697,0	87,9
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	13 849,0	72,9
Muu koulutus	193,0	1,0
Yhteensä	111 585,0	587,2
Länsi-Suomen lääni		
Humanistinen ja kasvatusala	765,0	4,0
Kulttuuriala	283,0	1,5
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	9 773,0	51,4
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	11 599,0	61,0
Tekniikka ja liikenne	12 380,0	65,2
Luonnonvara- ja ympäristöala	4 973,0	26,2
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	16 450,0	86,6
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	17 974,0	94,6
Muu koulutus	7,0	0,0
Yhteensä	74 204,0	390,5
Itä-Suomen lääni		
Kulttuuriala	542,0	2,9
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	1 309,0	6,9
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	4 782,0	25,2
Tekniikka ja liikenne	2 643,0	13,9
Luonnonvara- ja ympäristöala	909,0	4,8
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	13 535,0	71,2
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	5 340,0	28,1
Muu koulutus	166,0	0,9
Yhteensä	29 226,0	153,8

Lääni / alue / koulutusalat	Toteutuneet opiskelija-työpäivät	Toteutuneet opiskelija-työvuodet
Oulun lääni		
Humanistinen ja kasvatusala	1 18,0	0,6
Kulttuuriala	61,0	0,3
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	1 226,0	6,5
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	2 475,0	13,0
Tekniikka ja liikenne	2 130,0	11,2
Luonnonvara- ja ympäristöala	120,0	0,6
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	4 560,0	24,0
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	6 033,0	31,8
Yhteensä	16 605,0	88,0
Lapin lääni		
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	310,0	1,6
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	1 340,0	7,1
Tekniikka ja liikenne	2 070,0	10,9
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	2 880,0	15,2
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1 447,0	7,6
Yhteensä	8 047,0	42,3
Koko maa		
Humanistinen ja kasvatusala	1 834,0	9,7
Kulttuuriala	4 474,0	23,5
Yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala	36 371,0	191,4
Luonnontieteiden ala (sis. ajokortit)	48 053,0	252,9
Tekniikka ja liikenne	40 252,0	211,9
Luonnonvara- ja ympäristöala	9 671,0	50,9
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	54 122,0	284,9
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	44 643,0	235,0
Muu koulutus	366,0	1,9
Yhteensä	239 786,0	1262,0

Noste-määrärahojen jakautuminen vuonna 2004 maksettujen avustusten mukaan

Avustusryhmät	€	%
Hakeva toiminta	3 280 418,88	25,00
Opiskelun tukitoimet	635 917,72	4,85
Koulutus	9 207 175,78	70,16
Yhteensä	13 123 512,38	100,00
Koulutukset ja tutkinnot	€	%
Tutkintotilaisuudet	4 950,00	0,05
Ammatillinen peruskoulutus	1 646 412,41	17,88
Ammattitutkinnot	5 606 322,61	60,89
Erikoisammattitutkinnot	344 428,63	3,74
Muu lisäkoulutus (tietokoneen ajokortit/väliaineopinnot)	1 605 062,13	17,43
Yhteensä	9 207 175,78	100,00

Opetusministeriön julkaisuja -sarjassa vuonna 2005 ilmestyneet

- 1 Kohti tutkimuslähtöisen yrityksen määritelmää
- 2 Opetusministeriön tulossuunnitelma 2005
- 3 ESR-hankkeet alueellisen osaamisen kehittämisessä – vaikutukset Satakunnan, Päijät-Hämeen ja Keski-Suomen maakunnissa. Väiliraportti II
- 4 Toiminta- ja taloussuunnitelma 2006–2009
- 5 Suomalais-venäläisen kulttuurifoorumin arviointi
- 6 Esteetön opiskelu yliopistoissa
- 7 Perustietoja ammattikorkeakoulusta
- 8 Audiovisuaalisen politiikan linjat
- 9* Staying Power to Finnish Cultural Exports – The Cultural Exportation Project of the Ministry of Education, the Ministry for Foreign Affairs and the Ministry of Trade and Industry
- 10 Opetusministeriön toimintakertomus 2004
- 11 Audiovisuaalisen alan verkko- ja virtuaalipalveluiden kartoitus 2004–2005
- 12 Yliopistot 2004
- 13 Universities 2004
- 14 Universiteten 2004
- 15 Koulutus ja kulttuuri 2004, Opetusministeriön vuosikatsaus
- 16 Tutkimus väestön liikuntakyvyn, liikuntahalun ja liikuntataitojen edistäjänä. Liikuntatutkimuksen suunta vuoteen 2010
- 17 Utbildning och kultur 2004, Undervisningsministeriets årsöversikt
- 18 Education and Culture 2004, Ministry of Education Annual Report
- 19 Osallistuva oppilas – yhteisöllinen koulu; Oppilaskunnan ohjaavan opettajan opas
- 20 Aikuiskoulutuksen vuosikirja; Tilastotietoja aikuisten opiskelusta 2003
- 21 Tohtorit, tiedepolitiikka ja työmarkkinat; Tutkijankoulutus Suomessa 1950-luvulta tutkijakoulujen aikaan
- 22 Koe-eläintoiminnan yhteistyöryhmä (KYTÖ); Toimintakertomus 2001–2004
- 23 Ammattikorkeakoulut 2004; Taulukoita AMKOTA-tietokannasta Yrkeshögskolorna 2004; Tabeller ur AMKOTA-databasen
- 24 Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2003
- 26 Yliopistotilastot; Taulukoita KOTA-tietokannasta
- 27 Universitetsstatistik 2004; Tabeller ur KOTA-databasen 2004
- 28 Aikuiskoulutuksen alueelliset toimenpideohjelmat

* Ei painettu, vain verkossa

Julkaisut sähköisenä osoitteessa www.minedu.fi/julkaisut

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Julkaisumyynti / Bokförsäljning

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet

PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 / Berggatan 3)

00014 Helsingin Yliopisto / Helsingfors Universitet

puhelin / telefon (09) 7010 2363

faksi / fax (09) 7010 2374

books@yopaino.helsinki.fi

www.yliopistopaino.helsinki.fi

ISBN 952-442-941-1 (nid.)

ISBN 952-442-942-X (PDF)

ISSN 1458-8110